

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği

İnsan Hakları Bilgi Belgeleri No. 12

İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi

- Bu gayri resmi çeviri İngilizce orijinalinden İnsan Hakları Ortak Platformu tarafından yapılmıştır.
- Belgenin orijinali <http://www.ohchr.org/english/about/publications/docs/fs12.htm> internet adresinden temin edilebilir.

İnsan Hakları Ortak Platformu | Human Rights Joint Platform

Billur Sk. No: 23/16 06700 Kavaklıdere Ankara

Tel. +90 312 468 8460

Fax. +90 312 468 9253

www.ihop.org.tr | ihop@ihop.org.tr

Sayfa 3 Irk Ayrımcılığı: Birleşmiş Milletler Harekete Geçiyor

Sayfa 10 EK I: Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme

Sayfa 10 EK II: Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'yi imzalayan ülkeler listesi

İrk Ayrımcılığı: Birleşmiş Milletler Harekete Geçiyor

Birleşmiş Milletler'in amacı... ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygının geliştirilip güçlendirilmesinde uluslararası işbirliğini sağlamaktır”

– Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Giriş bölümünden alıntı)

" Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. . ."

— İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (Madde 1)

Birleşmiş Milletler kurulduğundan beri birbiri ardına gelen bir beyanname, antlaşma ve sözleşmeyle Devletler insanlık ailesinin tüm üyelerinin eşit ve vazgeçilmez haklara sahip olduğunu kabul ettiler ve bu hakları sağlama ve koruma sözü verdiler

Ancak, ırk ayrımcılığı insan haklarının tamamen gerçekleşmesinin önünde tökezletici bir engel olarak durmaktadır. Bazı alanlarda gerçekleşen gelişmelere rağmen, ırk, renk, soy, tabiiyet ya da etnik kökene dayalı ayırım, dışlama, kısıtlama ve tercihler çatışma yaratmaya ve sözü edilmeyen acı ve yaşam kaybına neden olmaya devam etmektedir.

İrk ayrımcılığının sunduğu tehlikelerden daha az olmayan temel adaletsizlik Birleşmiş Milletler'i ırk ayrımcılığının önlenmesini eylemlerinin bir hedefi haline getirmesini sağlamıştır.

İrk ayrımcılığına dair kaygıların Uluslararası düzeyde tırmanması 1963 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun dört temel prensibi ortaya koyan Her Türlü İrk Ayrımcılığının Önlenmesi Bildirgesi'ni kabul ederek resmi adımı atmıştır. Bu adımlar:

İrksal farklılıklar ya da üstünlüklere dayalı tüm öğretiler bilimsel olarak yanlıştır, ahlaken kınanır, sosyal açıdan adaletsiz ve tehlikelidir ve teori ya da pratikte gerekçelendirilemez.

İrk ayrımcılığı ve daha da ötesi irksal üstünlüğe ya da nefrete dayalı hükümet politikaları temel insan haklarını ihlal etmekte, halklar arası dostane ilişkileri, milletler arası işbirliğini ve Uluslararası barış ve güvenliği tehdit etmektedir.

İrk ayrımcılığı sadece maruz kalanlara değil, uygulayıcılarına da zarar verir.

Nefret ve bölünmeyi yaratan faktörler olan ayrıştırma ve ayrımcılıktan kurtulmuş bir dünya toplumu Birleşmiş Milletler'in temel amacıdır.

1965 yılında, Her Türlü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'yi kabul ederek Genel Kurul dünya toplumuna yasal bir araç sunmuştur. Sözleşme, Devletler'in onaylayarak ya da geçiş yaparak Taraf olduktan sonra ırk ayrımcılığını ortadan kaldırmak için üstlenmeye karar verdikleri önlemleri belirler.

Sözleşme uyarınca Taraf Devletler aşağıdakileri taahhüt etmiştir:

Bireylere, kişi gruplarına ya da kurumlara yönelik ırk ayrımcılığı hareketleri ve uygulamalarına karışmamayı ve kamu yetkilileri ve kurumlarının böyle davranmasını sağlamayı;

Kişi ya da kurumların ırk ayrımcılığını himaye etmeme, savunmama ve desteklememeyi;

Hükümet politikaları ile ulusal ve yerel politikaları gözden geçirmeyi ve ırk ayrımcılığı yaratan ya da uygulayan kanun ve düzenlemeleri değiştirmeyi ya da yürürlükten kaldırmayı;

Bireylerin, grupların ve kurumların gerçekleştirdiği ırk ayrımcılığını yasaklamayı ve sonlandırmayı;

Birleşmeci ya da çok ırklı örgütler ve hareketler ile ırklar arasındaki engelleri ortadan kaldıracak diğer araçları cesaretlendirmek ve aynı zamanda ırksal bölünmeyi güçlendirme eğilimi olan her şeyin cesaretini kırmayı.

Sözleşme 27 ülke kabul ettikten ya da katıldıktan sonra 1969 yılında yürürlüğe girmiştir. 1990 yılının sonunda Sözleşme, Birleşmiş Milletler üyelerinin dörtte üçü oranındaki 128 ülke tarafından kabul edilmiş ya da katılmıştır. Sözleşme, en eski ve fazla onaylanmış Birleşmiş Milletler insan hakları sözleşmesidir.

Taraf Devletlerin yükümlülüklerini saymak dışında Sözleşme Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi'ni¹ kurmuştur. Bu kitapçıkta Komite'nin oluşumu, yetki alanı ve çalışması açıklanmış ve ekler bölümünde Sözleşme metni ve Taraf Devletlerin listesi verilmiştir.

Yön Gösterici bir Deneyim

Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi (CERD), Birleşmiş Milletler tarafından Devletlerin özel bir insan hakları sözleşmesi altındaki sorumluluklarını yerine getirmek üzere gerçekleştirdikleri faaliyetleri izlemek ve gözden geçirmek için kurulmuş ilk yapıdır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Üçüncü Komitesi (sosyal, insani ve kültürel sorunlarla ilgilenen) uygulama araçları olmaksızın Sözleşme'nin gerçekten etkili olmayacağından hareketle CERD'nin kurulmasını Sözleşme'ye ekleme kararı almıştır.

Bu bir başlangıçtı. O günden itibaren benzer oluşum ve işlevlere sahip beş komite daha oluřturuldu²: İnsan Hakları Komitesi, Kadına Yönelik Ayrımcılığın Engellenmesi Komitesi, İşkenceye Karşı Komite, Ekonomik Sosyal Kültürel Haklar Komitesi, Çocuk Hakları Komitesi.

Prosedürler

¹ ÇN: Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi'nin İngilizce adı şu şekildedir "The Committee on the Elimination of Racial Discrimination" CERD kısaltması bu uzun addan oluşturulmuştur. Uluslararası alanda genelde bu kısaltmayla bilindiği için çeviride de kısaca Komite ya da CERD kısaltması kullanılmıştır.

² Bu çevirinin yapıldığı tarihlerde burada adı geçen altı Komite'ye ek olarak Engelli Bireylerin Haklarına Dair Sözleşme'nin altında kurulacak olan yedinci bir Komite'nin hazırlıkları yapılmaktaydı.

Sözleşme, CERD'nin her bir Devlet'in ırk ayrımcılığının mücadele etme yükümlülüğünü yerine getirmek için attığı yasal, yargısal, idari ve diğer adımları incelemesini mümkün kılacak üç prosedür oluşturmuştur.

İlki, Sözleşmeye taraf olan tüm Devletlerin CERD'ye düzenli rapor sunma zorunluluğudur.

Sözleşme'deki ikinci bir prosedür Devletlerin Devletleri şikayet etmesidir.

Üçüncü prosedür ırk ayrımcılığı mağduru olduğunu iddia eden bir kişi ya da grubun CERD'ye kendi Devletleri aleyhine şikayette bulunmaları imkanını sağlar. Bu ancak ilgili Devlet Sözleşmeye taraf olduysa ve CERD'nin bu tür şikayetleri kabul etme yetkisini tanıdığını ilan ettiyse gerçekleşebilir. Komite'nin bu yetkisi Şubat 2006 itibariyle 47 Devlet tarafından gerçekleştirilmiştir.

Sözleşme'ye göre ayrıca söz konusu tanımayı gerçekleştiren Taraf Devletlerin haklarının ihlalinden dolayı mağdur olduğunu iddia eden kişi ya da grupların dilekçelerini almaya yetkili bir ulusal yapıyı kurabilir ya da işaret edebilirler. Dilekçe sahipleri ancak böyle bir yapıya başvurduktan sonra tatmin olmazlarsa konuyu Komite'nin dikkatine getirebilirler.

(1983 yılında İkinci Irkçılık ve Irk Ayrımcılığı ile Mücadele Dünya Konferansı tarafından kabul edilen Eylem Programı'nda, Devletlerden bu tür şikayetlerle ilgilenecek kendi ulusal prosedürlerine erişimi mümkün olduğunca kolaylaştırmaları istenmiştir. Prosedürler kamuya ilan edilmelidir ve ırk ayrımcılığı mağduru olanların bunları kullanmaları için yardım edilmelidir. Şikayette bulunmak için kurallar basit olmalı ve şikayetlerle bir an önce ilgilenilmelidir. Yoksul ayrımcılık mağdurları için hukuki ya da cezai süreçlerde yasal destek mümkün kılınmalıdır ve karşı karşıya kalınan zararlar için tazminat arama hakkı olmalıdır.)

Kendini Yönetmeyen Bölgeler

CERD, Sözleşme tarafından Birleşmiş Milletler vesayetine verilmiş bölgeler ve Kendini Yönetmeyen Bölgeler'den³ ırk ayrımcılığı iddiasında bulunan birey ve grupların Birleşmiş Milletler yapılarına yaptıkları başvurularla ilgili görüş ve önerilerini vermekle görevlendirilmiştir. Komite, ayrıca bu Bölgeler'deki ırk ayrımcılığıyla mücadele etmek için yasal, yargısal, idari ve diğer önlemlerle ilgili diğer Birleşmiş Milletler yapıları tarafından sağlanan raporlara ilişkin görüş ve tavsiyelerini verir.

Üyelik

CERD, Sözleşme'deki ifadeyle, "tarafsızlıkları ve yüksek ahlaki duruşlarıyla tanınan 18 uzmandan oluşur". Komite'nin üyeleri dört yıllık bir süre için Sözleşme'ye Taraf Devletler tarafından seçilirler. Seçimler iki yıllık aralarla üyeliklerin yarısı için yapılır.

CERD'in oluşumunda dünyadaki farklı coğrafi bölgeler ve aynı zamanda farklı uygarlıklar ve adalet sistemlerinin adil temsiliyetine dikkat edilir.

³ "Birleşmiş Milletler Vesayetindeki Bölgeler" ifadesi Sözleşme'nin hazırlandığı tarihlerde geçerli bir ifadedir. Günümüz itibariyle Birleşmiş Milletler vesayetine verilmiş tüm bölgeler bağımsızlığını kazandığından böyle bir bölge bulunmamaktadır. Kendini Yönetmeyen Bölgeler tanımlaması Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan bir listede yer alan bölgeler için kullanılmaktadır. Bu listede ağırlıklı olarak okyanuslardaki küçük ada bölgeleri yer almaktadır.

Özerklik

CERD özerk bir yapıdır. Komite'deki uzmanlar kendi şahsi sıfatlarıyla seçilirler. Üyeler azledilemezler ya da kendi istekleri dışında değiştirilemezler. Sözleşme'ye uygun olarak kendi iç tüzüklerini oluştururlar ve dışardan asla talimat almazlar.

Ancak, Birleşmiş Milletler ile olan ilişkileri açıktır. Komite, Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan ve kabul edilen bir Sözleşme altında kurulmuştur. Cenevre'deki İnsan Hakları Merkezi'nde bulunan sekreteryası Birleşmiş Milletler'in olağan bütçesinden sağlanmış ve karşılanmaktadır. Harcamaları ilgilendiren herhangi bir teklif CERD tarafından onaylanmadan önce Genel Sekreter'e danışılmalıdır. Yılda iki kere gerçekleştirilmesi planlanmış olan Komite toplantıları genellikle Birleşmiş Milletler'in New York'taki Genel Merkezi'nde ya da Cenevre'deki Birleşmiş Milletler ofisinde gerçekleştirilir.

CERD, faaliyetleriyle ilgili olarak Genel Sekreter aracılığıyla Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na rapor sunar ve Genel Kurul'a bağlı Üçüncü Komite ile diyalog kurar. Ek olarak, CERD "BM Vesayet Konseyi"⁴ ve "Koloni Ülkelerine ve Halklarına Bağımsızlık Verilmesi Hakkında Bildirinin Uygulanmasına İlişkin Durum Özel Komitesi" ile iş birliği içinde çalışır. CERD'nin ayrıca Uluslararası Çalışma Örgütü ve UNESCO ile işbirliği anlaşmaları bulunmaktadır.

CERD İş Başında

Taraf Devletler, aradaki iki yıllık periyotlardaki güncelleme raporlarıyla birlikte her dört yılda bir Komite'ye kapsamlı raporlar sunmalıdır. Komite'nin önüne incelemesi için bir rapor geldiğinde, ilgili ülkeden bir temsilci raporu sunabilir, uzmanların sorularına cevap verebilir ve uzmanların yaptıkları gözlemlerle ilgili yorumda bulunabilir. Komite'nin Genel Kurul'a sunduğu rapor bu süreçleri özetler ve fikir ve tavsiyelerini sunar.

CERD, 1970 ve 1991 yılları arasında 73 adedini ek bilgi almak amacıyla istediği 882 rapor almıştır.

Komite, ilk günden beri bu raporların doğası ve amacıyla ilgili çok sayıdaki yanlış düşüncüyü gidermek zorunda kalmıştır. CERD, bir hükümet sınırları dâhilinde ırk ayrımcılığının olmadığına inansa dahi, Sözleşme'ye bir Taraf Devlet olarak kapsamlı ve diğer düzenli raporları sunmak zorunda olduğuna işaret etmiştir.

Diğer bir yanlış bilgi ise sınırları içinde ayrımcılığın gerçekleşmediğine inanan bir Devlet'in Sözleşme'yi etkin kılmakla yükümlü olmadığı yönündedir. CERD, Sözleşme'nin sadece şu anki uygulamalara yönelik olmadığını, ayrıca gelecekte ortaya çıkabilecek sorunlara da yönelik olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple, Sözleşme'yi onaylamakla tüm Taraf Devletler Sözleşme'deki koşulları ulusal hukuklarına aktarmayı üstlenmişlerdir.

Bazı raporlar Sözleşme'nin bir ülkenin yüksek hukukunun parçası olması durumunda başka bir yasama faaliyetine gerek olmadığı yönünde bir izlenim vermiştir. Ancak, Sözleşme belirli eylemlerin cezalandırılabilir kılınmasını gerektirmekte ve eğitim, kültür ve bilgi alanlarında harekete geçme çağrısı yapmaktadır. Benzer biçimde, bir Taraf Devlet ülke anayasasında ırk ayrımcılığını kınayarak Sözleşme'deki yükümlülüklerini yerine getirmiş olmaz.

⁴ BM vesayetinde bölge kalmadığı için, BM Vesayet Konseyi, 1994 yılı itibarıyla çalışmalarını dondurmuştur.

Belirli vakalarda, raporlar yasama faaliyetlerine odaklanmış ve ırk ayrımcılığını ortadan kaldırmak için yargısal, idari ve diğer adımları ihmal etmiştir, ya da ayrımcılık karşıtı yasaların metinleri eklenmemiştir.

CERD, raporlarını hazırlamaları için Taraf Devletlere bir rehber hazırlamış ve sıklıkla ek bilgi talep etmiştir. Komite, ayrıca Sözleşme’de belli maddelerle ilgili olarak uzmanların gerçekleri ortaya koymak ve görüş oluşturmak için gereksinim duyacağı bilgilerin yetersiz olduğunu gördüğü durumlarda Taraf Devletler için genel tavsiye kararları almıştır.

Devletlerarası Şikayetler

Sözleşmeye taraf olan tüm Devletler, CERD’nin bir Devlet’in, bir diğer Devlet’in Sözleşme’yi etkinleştirmedigine dair şikayetini kabul etme ve bu şikayet üzerine harekete geçme yetkisini kabul etmiştir. Ancak, bu prosedür ilgili taraflar için kullanılabilecek başka bir prosedür varsa onun yerini almaz. Bugüne kadar, (Mayıs 1991 itibariyle) hiçbir Taraf Devlet bu prosedürü kullanmamıştır. Prosedür, eğer başka bir yolla çözüme ulaşılmamışsa, bir arabulma komisyonunun oluşturulmasını öngörmüştür.

Bireysel Başvurular

Sözleşme’nin bir ihlalinin mağduru olduğunu iddia eden birey ya da grupların başvurularının CERD tarafından kabul edilmesine ilişkin prosedür, on Taraf Devlet’in Komite’nin bu alandaki yetkisini kabul ettiği 1982 yılında devreye girmiştir.

Komite bu tür başvuruları gizli olarak ilgili Taraf Devlet’in dikkatine sunar ve izinleri olmadığı surette başvuru yapanların kimliklerini açıklamaz. Devlet görüşlerine bir açıklama getirdiğinde ve belki de bir tazminat önerdiğinde, Komite konuyu tartışır ve ilgili birey ya da gruba ve Taraf Devlet’e iletmek üzere öneri ve tavsiyelerde bulunabilir.

Vesayet Bölgeleri ve Kendini Yönetmeyen Bölgeler

CERD oluşturulduğu günden günümüze Birleşmiş Milletler vesayet anlaşmaları çerçevesinde Devletler tarafından idare edilenler de dahil olmak üzere birçok Kendini Yönetmeyen Bölge bağımsızlığını kazanmıştır. Yine de, halen bu tür 18 Bölge bulunmaktadır⁵ ve söz konusu topluluklar tarafından ırk ayrımcılığıyla ilgili bir dilekçe sunulduğunda, CERD’nin dilekçeyi incelemekle ve tavsiyelerle birlikte Genel Kurul’a bir rapor sunmakla yükümlüdür. Ayrıca Komite, bu bölgelere ilişkin olarak ırk ayrımcılığına dair sorunlarla ilgili raporlar hazırlar.

Komite’nin yetkisi, idare eden Devletler Sözleşme’nin tarafı olsun ya da olmasın bütün Kendini Yönetmeyen Bölgeleri kapsamaktadır. CERD’nin üç çalışma grubu sırasıyla Afrika Bölgeleri; Cebelitarık dahil olmak üzere Atlantik Okyanusu ile Karayip Bölgeleri ve Pasifik ve Hint Okyanusu Bölgeleri ile ilgilenmektedir.

Taraf Devletler idare ettikleri Kendini Yönetmeyen Bölgeler ile ilgili ırk ayrımcılığı sorunlarına dair CERD’ye raporlama yapmakla yükümlü değildir. Bu yüzden, Komite’nin bilgileri esas olarak Vesayet Konseyi ya da “Koloni Ülkelerine ve Halklarına Bağımsızlık

⁵ BM standartlarına göre bu bölgelerin sayısı günümüzde daha da azalmıştır. Bir kısmı bağımsızlığını kazanmış, bir kısmı da idare eden devletlerle farklı ortaklık anlaşmaları imzalamıştır.

Verilmesi Hakkında Bildirinin Uygulanmasına İlişkin Durum Özel Komitesi” tarafından ya da bu kurumlar için hazırlanan raporlardan gelmektedir.

Komite, genellikle Kendini Yönetmeyen Bölgelerdeki ırk ayrımcılığı sorunlarına dair bir anlayışa ulaşmakta ve bunları çözmek için tavsiyelerde bulunmakta kendini engellenmiş hissetmektedir. Aldığı raporların çoğunluğu öncelikli olarak ırk ayrımcılığı dışındaki konularla ilgilenmektedir ve bu raporları sağlayan yetkililer ayrımcılık karşıtı önlemler almakla ya da bu önlemleri yürütmekle yasal olarak sorumlu değildir. CERD bu alandaki sorumluluklarını yerine getirmek için gereken daha kapsamlı bilgiye erişmek için tekrar tekrar başvuruda bulunmuştur.

Kamuoyunu Harekete Geçirmek

Taraf Devletlerin eğitim, öğretim, kültür ve bilgi alanlarında önyargılarla savaşmak ve milletler ve ırksal ya da etnik gruplar arasında anlayış, tolerans ve dostluğu yaygınlaştırmak için harekete geçme taahhüdünü vermesi Sözleşme'nin bir özelliğidir.

Birleşmiş Milletler, Uluslararası Irkçılık ve Irk Ayrımcılığı ile Mücadele Yılı'nı(1973) birbiri ardına iki Irkçılık ve Irk Ayrımcılığı ile Mücadele On Yılı (1973–83 ve 1983–93) ilan ederek takip etmiştir. 1978 ve 1983 yıllarında Birleşmiş Milletler himayesinde iki adet Irkçılık ve Irk Ayrımcılığı ile Mücadele Dünya Konferansı düzenlenmiştir.

Birleşmiş Milletler tarafından ırk ayrımcılığının ortadan kaldırılması çabalarında oluşturulan en geniş şekilde kabul edilmiş kalıcı yapı olarak CERD bütün bu inisiyatiflerle en yakın şekilde ilişkilendirilmiştir. Komite, İnsan Hakları Merkezi tarafından düzenlenen ırk ayrımcılığı ile ilgili seminer ve atölye çalışmalarında temsil edilmiştir.

Konferanslar ve On Yıllara katkı olarak Komite tarafından çalışmalar yayımlanmıştır. Bu çalışmalar ırk ayrımcılığına yönelik teşviklerin ve ırk ayrımcılığı eylemlerinin yok edilmesi için tasarlanmış önlemleri; eğitim, öğretim, kültür ve bilginin ırk ayrımcılığının ortadan kaldırılması için bir araç olması ve Komite'nin kendi faaliyetlerini incelemektedir.

Etki

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin yürürlüğe girmesi ve CERD'nin yirmiye aşkın yıl boyunca Taraf Devletlerin yükümlülüklerini yerine getirmek için nasıl harekete geçtiklerine dair raporları düzenli olarak gözden geçirmesi olumlu sonuçlar doğurmuştur. Çeşitli ülkelerde bu olumlu sonuçlar arasında aşağıdakiler vardır:

Irk ayrımcılığını yasaklayan hükümleri dahil edecek şekilde ulusal anayasalarda yapılan değişiklikler;

Mevcut yasa ve yönetmeliklerin ırk ayrımcılığını devam ettirme eğiliminde olanları değiştirmek üzere sistematik olarak gözden geçirilmesi ya da Sözleşme'nin gerekliliklerini yerine getirmek için yeni kanunların yürürlüğe konulması;

CERD'nin önerileri çerçevesinde yasalarda değişiklikler yapılması;

Irk ayrımcılığının cezalandırılabilir bir suç haline getirilmesi;

Adalet, güvenlik, siyasal haklar ya da kamunun kullanımına açık yerlere erişimde ayrımcılığa karşı yasal garantilerin oluşturulması;

Eğitim programları;

İrk ayrımcılığı sorunları ile ilgilenmek ve yerel halkların çıkarlarını korumak üzere yeni kurumların oluşturulması;

Yasalar ya da idari uygulamalarla ilgili planlanan değişikliklerle ilgili olarak görüşlerinin dikkate alınacağını belirterek Komite'ye önceden danışılması.

Taraf Devletlerin ırk ayrımcılığına ilişkin politikalarının Uluslararası bir forumda mesul olduğu gerçeği ulusal kanun ve uygulamaları Sözleşme'nin hizasına getirmek için bir destek görevi görmektedir. Geçen yıllar boyunca CERD ve Taraf Devletler karşılıklı bir güven ortamı kurmuştur; Komite'nin tavsiye ve isteklerine genellikle ciddi önem verilmektedir.

Sorunlu Alanlar

Komite, ırk ayrımcılığını daimi olarak Uluslararası gündemde tutarken çalışmalarına engel olan ve görevlerini yerine getirmesini zorlaştıran iki sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Birincisi, bazı Taraf Devletlerin düzenli raporlarını sunmaması ya da geciktirmesidir. Buna yönelik olarak insan hakları raporlaması alanında yetkin olan yerel çalışanların yokluğu ve insan hakları alanına dair giderek artan sayıdaki Uluslararası raporlama sorumluluklarını karşılamanın yarattığı iş yükü de dahil olmak üzere çeşitli sebepler öne sürülmektedir.

Komite'nin görüşü, Taraf Devletlerin raporlarının kendi izleme görevinin kilit bileşeni olduğu yönündedir. İrk ayrımcılığının devam ettiği ve ani parlamalardan çabuk etkilenebildiği gerçeği dikkatli ve düzenli izlemeye yönelik ihtiyacının altını çizmektedir.

İkinci bir sorunsal finansaldır. CERD kurulduğunda Birleşmiş Milletler genel bütçesinin değil, Taraf Devletlerin Komite üyelerinin masraflarının sorumluluğunu üstlenmesi kararı alınmıştır. Bunu yaparkenki düşünce uzmanların bağımsızlığını koruma altına almak için bir araç olmasıydı. İlgili Devletlerin üzerine düşen miktarlar küçük olduğu halde, birçoğu bu sorumluluklarını gerçekleştirmekte gecikmektedir. 1985 yılının sonuna kadar aradaki boşluk Birleşmiş Milletler'in genel bütçesi aracılığıyla kapatılmıştır. Ancak o zamandan beri Birleşmiş Milletler mali zorluklar nedeniyle destek olamamaktadır ve her yıl üç haftalık iki oturum gerçekleştirmesi gereken CERD birçok durumda bu oturumları kısaltmış ya da iptal etmiştir.

İleriye Bakmak

Komite, Birleşmiş Milletler'in gayretini Her Türlü İrk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'yi tüm üye devletlerinin taraf olması aracılığıyla evrensellemeye odaklanmasını ummaktadır. Komite kendi açısından Sözleşme'nin evrensel düzeyde uygulanması için çalışmaya devam edecektir.

İkinci bir amaçsa, Komite'nin ırk ayrımcılığı mağduru olduğunu iddia eden birey ya da grupların başvurularını kabul etme ve incelenme yetkisini tanıyan Devletlerin sayısını arttırmaktır.

Komite, yakın gelecekte Taraf Devletlerin dört alanda daha fazla çalışması gerektiğine inanmaktadır. Bunlar:

Irksal üstünlüğe ya da nefrete dayalı ve ırk ayrımcılığını teşvik eden düşüncelerin yayılmasını ve aynı zamanda şiddet eylemleri ve ırkçı faaliyetlere desteği cezalandıran kanunların geçmesi ile ırk ayrımcılığını teşvik eden ve güçlendiren faaliyetlerin ve örgütlerin yasaklanması;

Bireylerin ırkları, renkleri, ulusal ya da etnik kökenlerine bakmaksızın hukuk önünde eşitliğini garanti altına alacak yasama faaliyetleri;

Irk ayrımcılığına karşı korunmayı ve tazminatı garanti altına alan yasama faaliyetleri;

Eğitim, öğretim, kültür ve bilgi alanlarında önyargılarla savaşıacak, anlayış, tolerans ve dostluğu yaygınlaştıracak ve Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve Uluslararası insan hakları sözleşmeleri hakkında bilgi yayacak eylemlerdir.

Irk ayrımcılığına karşı mevcut bulunan ulusal yasaların bir derlemesi İnsan Hakları Merkezi tarafından hazırlanmaktadır ve kısa sürede yayımlanacaktır. Ayrımcılık karşıtı bir yasama örneği de ayrıca yazılmaktadır. CERD, Sözleşme'yi uygulama arayışında olan ülkelerde bu belgelere en yüksek kullanışlılığın nasıl verilebileceğine karar vermede bir rol üstlenecektir.

EKLER

EK I: HER TÜRLÜ IRK AYIRIMCILIĞININ ORTADAN KALDIRILMASINA İLİŞKİN ULUSLARARASI SÖZLEŞME

21 Aralık 1965 tarih ve 2106 (XX) sayılı BM Genel Kurul kararı uyarınca kabul edilerek imza ve onaya açılmıştır.

19. madde uyarınca, 4 Ocak 1969 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Sözleşmeye Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı'nın tüm insanların onur ve eşitlik ilkelerine dayandığı ve tüm üye devletlerin, birlikte veya ayrı olarak, Teşkilâtla işbirliği halinde, Birleşmiş Milletler'in amaçlarından biri olan herkesin evrensel insan haklarına ve temel özgürlüklerine, ırk, cinsiyet, dil veya din ayrımı yapılmaksızın saygı gösterilmesinin geliştirilmesi ve desteklenmesi doğrultusunda faaliyette bulunmayı taahhüt ettiklerini gözönünde bulundurarak,

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin bütün insanların özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğduklarını ve herkesin, hiçbir ayırım ve özellikle ırk, renk ve ulusal köken ayrımı yapılmaksızın, burada kayıtlı haklardan ve özgürlüklerden yararlanacaklarını ilan ettiğini gözönünde bulundurarak,

Herkesin yasalar önünde eşit olduğunu ve herhangi bir ayrımcılık veya ayrımcılığa teşvik karşısında yasaların eşit korumasından yararlanma hakkına sahip olduğunu gözönünde bulundurarak,

Birleşmiş Milletler'in sömürgeciliği ve buna bağlı her türlü ırkçı ve ayrımcı uygulamayı, her ne şekilde ve nerede olursa olsun kınadığını ve Sömürge Yönetimi Altındaki Ükelere ve

Halklara Bağımsızlık Verilmesine İlişkin 14 Aralık 1960 tarihli Bildirge'nin (1514 (XV) sayılı Genel Kurul kararı) bu tür uygulamaların süratle ve koşulsuz şekilde sona erdirilmesi gerekliliğini teyid ve ciddiyetle ilan etmiş olduğunu gözönünde bulundurarak,

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin 20 Kasım 1963 tarihli Birleşmiş Milletler Bildirgesi'nin (1904 (XVIII) sayılı Genel Kurul kararı) tüm dünyada, ırkçı ayrımcılığın her türünün ve şeklinin süratle ortadan kaldırılması ve insan onuruna saygının temininin gerekliliğini ciddiyetle teyid ettiğini gözönünde bulundurarak,

İrk farklılığına dayalı her türlü üstünlük öğretisinin bilimsel açıdan yanlış olduğuna, etik açıdan kınanması gerektiğine, sosyal açıdan gayri adil ve tehlikeli olduğuna, hiç bir yerde, teoride ve uygulamada ırk ayrımcılığı için bir mazeret bulunmadığına inanarak,

İnsanlar arasında ırk, renk ve etnik kökene dayalı ayrımcılığın uluslararası barışçı ve dostça ilişkiler geliştirilmesine bir engel oluşturduğunu, barışı ve güvenliği ve aynı ve tek bir devlet içinde birarada yaşayan insanların uyumunu bozabileceğini teyid ederek,

İrkçi engellerin varlığının her insan toplumunun ideallerine aykırı olduğuna inanarak,

Dünyanın bazı bölgelerinde hâlâ var olan ırk ayrımcılığı ve apartheid, ayrımcılık veya ayırım politikaları gibi ırk üstünlüğü veya ırk düşmanlığı üzerine kurulu hükümet politikalarından kaygılanarak,

İrklar arasında anlayış ortamını desteklemek ve her türlü ırkçı dışlamadan ve ırk ayrımcılığından arınmış bir uluslararası toplum inşa etmek amacıyla, ırk ayrımcılığının her şekil ve oluşumunu süratle ortadan kaldırmak için gerekli tüm önlemleri almak, tüm ırkçı öğretileri ve uygulamaları önlemek ve bunlarla mücadele etmek kararlılığında olarak,

Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından 1958 yılında kabul edilen İstihdam ve Meslekî Ayrımcılığa İlişkin Sözleşme ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı tarafından 1960 yılında kabul edilen Eğitimde Ayrımcılığa Karşı Sözleşme'yi hatırla tutarak,

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması için BM Deklarasyonunda yer alan ilkeleri uygulamak ve bu amaçla en kısa zamanda pratik önlemlerin kabul edilmesini sağlamak arzusuyla,

aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

BİRİNCİ BÖLÜM

Madde 1

1. Bu Sözleşmede, "ırk ayrımcılığı" terimi, siyasî, ekonomik, sosyal, kültürel veya toplumsal yaşamın herhangi bir alanında, insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınmasını, uygulanmasını, bu hak ve özgürlüklerden yararlanılmasını ortadan kaldırmak veya zayıflatmak amacıyla ya da etkisine yönelik, ırk, renk, soy ya da ulusal veya etnik kökene dayalı her türlü ayırım, dışlama, kısıtlama ya da tercih anlamındadır.

2. Bu Sözleşme, Taraf Devletlerin vatandaşları ile vatandaş olmayanlar arasında getirdiği farklılara, dışlamalara, kısıtlamalara veya tercihlere uygulanmayacaktır.

3. Sözleşme'de yer alan hiçbir husus, belli bir ülke vatandaşlığına karşı ayırım gözetmemesi kaydıyla, Sözleşme'ye Taraf Devletlerin uyrukluk, vatandaşlık, vatandaşlığa kabul konularına ilişkin yasal düzenlemelerini etkileyecek şekilde yorumlanamaz.

4. Sadece insan hakları ve temel özgürlüklerden eşit şekilde yararlanmalarını sağlamak amacıyla, özel bir korumaya ihtiyaç duyan belli ırk veya etnik grupların veya bireylerin uygun gelişimini temin amacıyla yönelik özel önlemler, bu gibi önlemlerin sonuçta farklı ırk grupları için ayrı haklar sağlanmasına yol açmamaları ve önlemler amacıyla ulaşıldıktan sonra sürdürülmemeleri kaydıyla, ırk ayrımcılığı olarak görülmemelidir.

Madde 2

1. Taraf Devletler ırk ayrımcılığını kınar ve uygun her imkânla ve gecikmeden, ırk ayrımcılığının her türünün ortadan kaldırılması ve tüm ırklar arasında bu anlayışın geliştirilmesi politikası izlemeyi üstlenir ve bu amaçla,

a) Her Taraf Devlet, bireylere, birey gruplarına ya da kurumlara karşı hiçbir ırk ayrımcılığı eyleminde veya uygulamasında bulunmamayı ve ulusal ya da yerel tüm kamu yetkilileri ile kamu kurumlarının bu yükümlülüğe uygun hareket etmelerini sağlamayı üstlenir.

b) Her Taraf Devlet, herhangi bir kişinin veya teşkilâtın ırk ayrımcılığını himaye etmemeyi, savunmamayı ve desteklememeyi üstlenir.

c) Her Taraf Devlet, yerel ulusal ve hükümet politikalarını gözden geçirmek, nerede bulunursa bulunsun, ırk ayrımcılığı doğuran veya devam ettiren yasaları veya düzenlemeleri değiştirmek, kaldırmak veya geçersiz kılmak amacıyla etkin önlemler alır.

d) Her Taraf Devlet, koşullar gerektirdiği takdirde yasal düzenlemeler yapmak dahil, tüm uygun yöntemlerle, herhangi bir birey, grup veya örgüt kaynaklı ırk ayrımcılığını yasaklayacak ve bu tür ayrımcılığa son verecektir.

e) Her Taraf Devlet, gerektiğinde, bütünleşme amaçlı örgüt ve hareketler ile ırklar arasındaki engelleri kaldırmaya yönelik diğer araçları teşvik etmeyi, ırkçı bölünmeyi güçlendirebilecek her şeyi caydırmayı üstlenir.

2. Taraf Devletler, koşullar gerektirdiğinde, belli ırk gruplarının ve bunlara mensup bireylerin, insan hakları ve temel özgürlüklerden tamamen ve eşit şekilde yararlanabilmelerini garanti altına almak amacıyla, bu gruplar ve bireylerin uygun gelişimlerini ve korunmalarını sağlamak için, sosyal, ekonomik, kültürel ve diğer alanlarda özel ve somut önlemler alacaktır. Bu önlemler, alınış amaçları gerçekleştirildikten sonra, hiçbir şekilde, farklı ırk grupları için eşit olmayan ve ayrı haklar sağlanması sonucunu doğurmayacaktır.

Madde 3

Taraf Devletler, ırkçı dışlamayı ve apartheid'i özellikle kınar ve kendi yargı yetkileri dahilindeki topraklarda bu nitelikteki tüm uygulamaları önlemeyi, yasaklamayı ve ortadan kaldırmayı üstlenirler.

Madde 4

Taraf Devletler bir ırkın veya belli bir renge veya etnik kökene mensup bir grubun üstünlüğü fikirlerine ya da teorilerine dayanan ya da her ne şekilde olursa olsun ırkçı nefreti ve ayrımcılığı haklı çıkarmaya ya da yüceltmeye çalışan tüm propaganda ve tüm örgütleri kınarlar ve bu tür ayrımcılık faaliyetleri ile ayrımcılığı teşviki ortadan kaldırmaya yönelik acil ve olumlu önlemler almayı üstlenirler ve bu amaçla İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde yer alan ilkelere ve bu Sözleşme'nin 5 inci maddesinde açıkça sıralanan haklara saygı göstermek kaydıyla, diğer önlemler arasında,

a) Irkçı üstünlüğe ya da nefrete dayalı tüm fikirlerin yayılmasını, ırk ayrımcılığını teşviki, herhangi bir ırka ya da başka bir renk ya da etnik kökene mensup bir gruba yönelik şiddet eylemlerini ya da bu tür eylemleri teşviki ve ayrıca ırkçı eylemleri finanse etmek dahil bu eylemlere her türlü yardım sağlamayı yasayla cezalandırılacak suç olarak ilan edeceklerdir.

b) Irk ayrımcılığını destekleyen ya da bu tür ayrımcılığa teşvik eden tüm örgütleri ve ayrıca örgütlü ve diğer tüm propaganda faaliyetlerini yasa dışı ilan edecek ve yasaklayacaklar ve bu tür örgütlere ya da faaliyetlere katılımı yasayla cezalandırılacak bir suç olarak ilan edeceklerdir.

c) Yerel veya ulusal kamu kurum ve yetkililerinin ırk ayrımcılığını desteklemesine ya da ırk ayrımcılığına teşvik etmesine izin vermeyeceklerdir.

Madde 5

Sözleşme'nin 2 nci maddesinde sayılan temel yükümlülüklerle uygun olarak, Taraf Devletler her şekliyle ırk ayrımcılığını yasaklamak ve ortadan kaldırmak ve ırk, renk ya da ulusal veya etnik köken ayrımı yapmaksızın, özellikle aşağıdaki haklardan yararlanmada herkesin kanun önünde eşitlik hakkını garanti altına almak yükümlülüğünü üstlenirler.

a) Mahkemeler ve diğer yargı organları önünde eşit muamele hakkı

b) Hükümet görevlileri veya herhangi bir grup veya kurum kaynaklı şiddet ya da bedensel zarara karşı kişinin güvenlik ve devlet koruması hakkı

c) Siyasî haklar, özellikle evrensel ve eşit oy hakkı temelinde seçimlere katılmak -seçme ve seçilme-, hükümette ve her düzeyde kamu yönetiminde yer almak ve kamu hizmetlerine eşit koşullarda girme hakkı

d) Diğer medenî haklar, özellikle:

i) Devlet sınırları dahilinde hareket serbestisi ve ikamet hakkı

ii) Kendi ülkesi dahil, herhangi bir ülkeyi terk etmek ve kendi ülkesine geri dönmek hakkı

iii) Uyraklık hakkı

iv) Evlenme ve eşini seçme hakkı

v) Tek başına veya ortak mülkiyet edinme hakkı

vi) Miras hakkı

vii) Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkı

viii) Fikir ve ifade özgürlüğü hakkı

ix) Barışçı toplanma ve dernek kurma hakkı

e) Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar, özellikle:

i) Çalışma, işini özgürce seçme, adil ve elverişli çalışma koşulları, işsizliğe karşı korunma, eşit işe eşit ücret, adil ve elverişli ücret hakları

ii) Sendika kurmak ve sendikalara katılmak hakkı

iii) Mesken edinme hakkı

iv) Sağlık, tedavi, sosyal güvenlik ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı

v) Eğitim ve meslekî formasyon hakkı

vi) Eşit koşullarda kültürel faaliyetlere katılma hakkı

f) Ulaşım araçları, oteller, lokantalar, kahvehaneler, tiyatrolar ve parklar gibi kamuya açık tüm mekânlardan ve hizmetlerden yararlanma hakkı.

Madde 6

Taraf Devletler, yargılarına tâbi olan tüm kişilere, yetkili ulusal mahkemeler ve diğer devlet kuruluşları önünde, bu Sözleşme'ye aykırı olarak, insan haklarını ve temel hürriyetlerini, aynı şekilde böyle bir ayrımcılık sonucunda mağdur olabilecek kişilerin bu mahkemelerden tüm zararlarını adil ve yeterli telafi veya tazminini talep etme hakkını ihlal eden tüm ırk ayrımcılığı fiillerine karşı etkin koruma ve çareleri garanti eder.

Madde 7

Taraf Devletler, özellikle eğitim, öğretim, kültür ve enformasyon alanlarında, ırk ayrımcılığına götüren önyargılara karşı mücadele etmek ve uluslara ve etnik veya ırksal gruplar arasında anlayışı, hoşgörüyü desteklemek, aynı şekilde Birleşmiş Milletler Şartı, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, her türlü ırk ayrımcılığının ortadan kaldırılmasına ilişkin Birleşmiş Milletler Bildirgesi ve bu Sözleşme'nin amaçları ve ilkelerini geliştirmek için ivedi ve etkin tedbirler almayı taahhüt ederler.

İKİNCİ BÖLÜM

Madde 8

1. Adil coğrafi dağılım ve farklı medeniyet şekillerinin temsili, aynı zamanda başlıca hukuk sistemleri gözönünde tutularak Taraf Devletler tarafından vatandaşları arasından seçilecek ve kişisel temelde görev yapacak, tarafsızlıkları ve yüksek ahlakları ile tanınan 18 uzmandan oluşacak bir Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi (bundan böyle Komite olarak adlandırılacaktır) kurulacaktır.

2. Komite üyeleri, gizli oy ile, Taraf Devletler tarafından belirlenecek bir adaylar listesi üzerinden seçileceklerdir. Her Taraf Devlet, vatandaşları arasından seçeceği bir aday belirleyebilir.

3. İlk seçim, Sözleşme'nin yürürlüğe girişinden altı ay sonra yapılacaktır. Her seçim tarihinden en az üç ay önce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Taraf Devletleri iki ay içinde adaylarını takdim etmeye davet eden bir mektup gönderir. Genel Sekreter, hangi Taraf Devletlerin belirlendiğini de kaydederek, adayların alfabetik listesini hazırlar ve Taraf Devletlere sunar.

4. Komite üyelerinin seçimi, Genel Sekreter'in daveti üzerine Birleşmiş Milletler'in merkezinde düzenlenen Taraf Devletler toplantısı sırasında yapılır. Toplantı yeter sayısını Taraf Devletlerin üçte ikisinin oluşturduğu bu toplantıda, mevcut ve oy veren Taraf Devletlerin temsilcilerinin oylarının en yüksek sayısını ve mutlak çoğunluğunu alan adaylar üye seçilir.

5. a) Komite'nin üyeleri dört yıl için seçilirler. Ancak, ilk seçimden hemen sonra Komite Başkanı tarafından kura ile belirlenecek olan, ilk seçimde seçilen dokuz üyenin görev süresi iki yılın bitiminde sona erecektir.

b) Beklenmeyen şekilde boşalan üyeliklerin doldurulması için, Komite üyeliği sona eren uzmanın Taraf Devleti, Komite'nin onayı koşuluyla, vatandaşları arasından bir başka uzmanı tayin eder.

6. Taraf Devletler, Komite'de görev yaptıkları süre için Komite üyelerinin giderlerini üstlenirler. (Değişiklik (Bkz. Genel Kurul kararı 47/11, 16 Aralık 1992) onay statüsü)

Madde 9

1. Taraf Devletler, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine, Komite tarafından incelenmek üzere, aldıkları ve bu Sözleşme'nin düzenlemelerini ilgilendiren yasal, hukukî, idarî ve diğer önlemler hakkında rapor vermeyi taahhüt ederler:

a) İlgili Devlet için Sözleşme'nin yürürlüğe girişini izleyen bir yıl içinde, ve

b) Daha sonra, her iki yılda bir ve Komite talep ettiğinden, Komite, Taraf Devletlerden ek bilgi talep edebilir.

2. Komite, her yıl, Genel Sekreter aracılığıyla Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna faaliyetleri hakkında bilgi verir ve Taraf Devletlerden alınan bilgilerin incelenmesine dayanan öneri ve genel tavsiyelerde bulunabilir. Komite, bu öneri ve genel tavsiyeleri, üye devletlerin olabilecek gözlemleriyle birlikte Genel Kurulun bilgisine sunar.

Madde 10

1. Komite kendi tüzüğünü kabul eder.

2. Komite kendi bürosunu iki yıl için seçer.

3. Komite'nin sekreteryası Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından sağlanır.

4. Komite, toplantılarını normal olarak Birleşmiş Milletler Merkezinde yapar.

Madde 11

1. Eğer bir Taraf Devlet diğer bir Taraf Devletin bu Sözleşme'nin hükümlerini uygulamadığı kanaatine varır ise, konuyu Komite'nin dikkatine getirebilir. Komite, bildirim ilgili Taraf Devlete iletir. Muhatap Devlet, üç ay içinde, Komite'ye konuyu izah eden yazılı açıklama ya da beyanı ve eğer varsa soruna çözüm getirmek için o Devlet tarafından alınmış olabilecek önlemleri sunar.

2. Eğer, muhatap Devlet tarafından ilk bildirim alınmasından sonraki altı ay içinde, sorun, ikili görüşmeler ya da diğer her türlü yöntemle iki Taraf Devletin arzuladığı şekilde çözümlenemezse, her iki Devlet de, Komite'yi ve diğer ilgili devleti bilgilendirerek, konuyu yeniden Komite'ye sunma hakkına sahip olacaktır.

3. Komite, bu maddenin ikinci fıkrası gereğince, kendisine sunulan bir konuyu uluslararası hukukun genel kabul gören ilkelerine uygun olarak tüm iç hukuk yollarının kullanılmış veya tüketilmiş olduğuna emin olduktan sonra inceleyebilir. Başvuru ile ilgili prosedürün makul bir süreyi aşması halinde bu kural uygulanmaz.

4. Komite, kendisine sunulan her konuda, ilgili Taraf Devletten gerekli ek bilgiyi talep edebilir.

5. Komite, bu madde ile ilgili bir konuyu incelerken, ilgili Taraf Devletler görüşmeler boyunca oy hakkı bulunmaksızın Komite'nin çalışmalarına katılacak bir temsilci belirleme hakkına sahiptirler.

Madde 12

1. a) Komite, gerekli gördüğü bilgileri toplayıp tasnif ettikten sonra, Komite üyesi olan ya da olmayan beş kişiden oluşan bir ad-hoc Uzlaşi Komisyon'u (bundan böyle Komisyon olarak adlandırılacaktır) atar. Komisyon'un üyeleri, soruna taraf ülkelerin oy birliği ile atanacak ve Komisyon, bu Sözleşme'ye saygı temelinde soruna dostane çözüm bulmak amacıyla uzlaşi çalışmalarını ilgili devletlere sunacaktır.

b) Eğer üç ay içinde soruna Taraf Devletler Komisyon'un oluşumunun tümü ya da bir kısmı üzerinde görüş birliğine varamazlarsa, soruna Taraf Devletlerin üzerinde mutabakata varamadıkları Komisyon üyeleri Komite üyeleri tarafından gizli oyla ve üçte iki çoğunlukla seçilirler.

2. Komisyon üyeleri kişisel sıfatlarıyla görev yaparlar. Soruna taraf bir ülkenin ya da bu Sözleşme'ye taraf olmayan bir ülkenin vatandaşı olamazlar.

3. Komisyon başkanını seçer ve kendi içtüzüğünü kabul eder.

4. Komisyon toplantılarını normal olarak Birleşmiş Milletler Merkezinde ya da Komisyon'un belirleyeceği başka bir uygun yerde yapar.

5. Bu Sözleşme'nin 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen Sekretarya, Taraf Devletler arasındaki bir sorun Komisyon kurulmasını gerekli kıldığında, Komisyon'a da hizmet verir.

6. Komisyon'un üyelerinin giderleri, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin oluşturacağı bir tahmin esas alınarak, soruna Taraf Devletler arasında eşit olarak paylaşılır.

7. Genel Sekreter, gerekli olduğu takdirde, soruna Taraf Devletler bu maddenin altıncı fıkrası gereğince ödemeyi yapmadan önce Komisyon üyelerinin giderlerini ödeme yetkisine sahiptir.

8. Komite tarafından toplanan ve tasnif edilen bilgiler Komisyon'a iletilir ve Komisyon ilgili devletlerden gerekli tüm ek bilgiyi talep edebilir.

Madde 13

1. Komisyon, konuyu tüm yönleriyle inceledikten sonra, taraflar arasındaki anlaşmazlığa ilişkin tüm olgular hakkında bulgularını ve sorunun dostane çözümüne yönelik önerileri içeren bir raporu hazırlar ve Komite Başkanına sunar.

2. Komite Başkanı Komisyon'un raporunu soruna Taraf Devletlerin her birine iletir. Bu devletler, üç ay içerisinde, Komisyon Başkanına, Komisyon'un raporundaki önerileri kabul edip etmediklerini duyururlar.

3. Bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sürenin bitiminden sonra, Komite Başkanı, Komisyon'un raporunu ve ilgili Taraf Devletlerin bildirimlerini Sözleşme'ye Taraf Devletlere bildirir.

Madde 14

1. Bir Taraf Devlet, Sözleşme'de, öngörülen haklardan herhangi birinin ihlalden dolayı mağdur olduğunu iddia eden ve bu Devletin yargı yetkisi altında bulunan bireyler veya birey grupları tarafından yapılacak başvuruları kabul edip inceleyebilmesi için, Komite'nin yargı yetkisini kabul ettiğini her zaman beyan edebilir.

2. Bu maddenin birinci paragrafında belirtildiği şekilde beyanda bulunan herhangi bir Taraf Devlet, Sözleşme'de belirtilen haklardan birinin ihlalden zarar gördüğünü iddia eden ve mevcut diğer yerel olanakları tüketen, devletin yargı yetkisine tâbi bireylerden veya birey gruplarından dilekçe almaya ve incelemeye yetkili olacak, kendi ulusal hukuk sistemi içinde bir birim oluşturabilir ya da böyle birim belirleyebilir.

3. Bu maddenin birinci paragrafı uyarınca yapılan beyan ve bu maddenin ikinci paragrafı uyarınca oluşturulan veya belirlenen birimin ismi, diğer Taraf Devletlere iletmek üzere ilgili Taraf Devlet tarafından Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine sunulur. Beyan, Genel Sekretere bildirimde bulunmak suretiyle herhangi bir zamanda geri çekilebilir, ancak böyle bir geri çekme Komite'nin bakmakta olduğu başvuruları etkilemez.

4. Dilekçelerin kaydı, bu maddenin ikinci paragrafı uyarınca oluşturulan veya belirlenen birim tarafından muhafaza edilir ve her yıl kayıtların tasdik edilmiş örnekleri, içerikleri kamuya açıklanmamak üzere Genel Sekretere uygun kanallardan tevdi edilir.

5. Başvuru sahibi, bu maddenin ikinci paragrafı uyarınca oluşturulan ya da belirlenen birimden sonuç alınmadığı takdirde, altı ay içinde konuyu Komite'ye iletme hakkına sahiptir.

6. (a) Komite kendisine iletilen herhangi bir şikâyeti, bu Sözleşme'nin herhangi bir hükmünü ihlal ettiği iddia edilen Taraf Devletin dikkatine gizli olarak getirebilir, ancak ilgili birey veya birey gruplarının kimliği, sözkonusu bireyin ya da grupların açık rızası olmaksızın açıklanamaz. Komite isimli şikâyetleri almaz.

(b) Şikâyeti alan Devlet, üç ay içinde Komite'ye konuyu izah eden yazılı açıklama veya beyanat ve eğer varsa çözüm getirmek üzere almış olabileceği önlemleri sunar.

7. (a) Komite, ilgili Taraf Devlet ve dilekçe sahibi tarafından temin edilebilen tüm bilgiler ışığında şikâyetleri inceler. Komite, mevcut tüm yerel olanakları tükettiği tespit edilmediği takdirde, dilekçe sahibinin herhangi bir şikâyetini incelemeyiz. Başvuru ile ilgili prosedürün makul bir süreyi aşması halinde bu kural uygulanmaz.

(b) Komite, önerilerini ve eğer varsa tavsiyelerini ilgili Taraf Devlete ve dilekçe sahibine gönderir.

8. Komite, bu tür şikâyetlerin ve gerektiğinde ilgili Taraf Devletlerin açıklamalarının ve beyanatlarının özetlerini ve kendi öneri ve tavsiyelerini yıllık raporuna dahil eder.

9. Sadece bu Sözleşme'ye taraf en az on Devlet bu maddenin birinci paragrafı çerçevesindeki beyanların bağlayıcılığını kabul ettiği takdirde, Komite'nin bu maddede belirtilen görevlerini uygulama yetkisi olur.

Madde 15

1. 14 Aralık 1960 tarih ve 1514 (XV) sayılı Genel Kurul kararında yeralan "Sömürge Yönetimi Altındaki Ükelere ve Halklara Bağımsızlık Verilmesine İlişkin Bildiri"nin amaçlarına ulaşılmasına kadar, bu Sözleşme'nin hükümleri, bu halklara diğer uluslararası anlaşmalar veya Birleşmiş Milletler ve uzmanlık kuruluşlarınca tanınan dilekçe hakkını hiçbir şekilde sınırlamaz.

2. (a) Bu Sözleşme'nin sekizinci maddesinin birinci paragrafı uyarınca kurulan Komite, Sözleşme'nin, ilkeleri ve amaçlarıyla doğrudan ilgili konularla uğraşan Birleşmiş Milletler organlarından, bu organların vesayeti altındaki ve özerk olmayan ülkelerde ve 1514 (XV) sayılı Genel Kurul kararının uygulandığı tüm diğer ülkelerde mukim kişilerden aldıkları ve bu Sözleşme'nin kapsadığı konularla ilgili dilekçelerin örneklerini alabilir ve bu organların dilekçeleri incelemesi sırasında dilekçeler hakkında görüş bildirebilir ve tavsiyelerde bulunabilir.

(b) Komite, yetkili Birleşmiş Milletler organlarından, Sözleşme'nin ilke ve amaçlarıyla doğrudan ilgili olan ve bu fıkranın (a) alt fıkrasında belirtilen ülkelerdeki yönetici güçler tarafından uygulanan yasama, adli, idari ve diğer önlemler hakkındaki raporların örneklerini alabilir ve bu organlara görüşlerini ifade edebilir ve önerilerde bulunabilir.

3. Komite, Genel Kurul'a sunacağı raporuna, Birleşmiş Milletler organlarından aldığı dilekçe ve raporların özetini ve sözkonusu dilekçe ve raporlar hakkında görüş ve tavsiyelerini dahil eder.

4. Komite, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nden, bu Sözleşme'nin amaçlarıyla ilgili olan ve bu maddenin 2 nci paragrafında belirtilen ülkeler hakkında kendisinde mevcut tüm bilgileri talep edebilir.

Madde 16

Bu Sözleşme'nin, uyuşmazlık ya da şikâyetlerin çözümüyle ilgili hükümleri, Birleşmiş Milletler ve uzmanlık kuruluşları tarafından kabul edilmiş tamamlayıcı anlaşmalar veya sözleşmelerde yeralan ayrımcılık alanındaki uyuşmazlık ya da şikâyetlerin çözümüne ilişkin diğer yöntemlerden ayrı olarak uygulanır ve Taraf Devletleri, kendi aralarında yürürlükte olan genel ya da özel uluslararası anlaşmalara uygun olarak uyuşmazlıkların çözümü için diğer yöntemlere başvurmadan alıkoymaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Madde 17

1. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler üyesi her Devletin ya da Birleşmiş Milletler'in herhangi bir uzmanlık kuruluşu üyesinin, Uluslararası Adalet Divanı Statüsü'ne taraf herhangi bir devletin ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından bu Sözleşme'ye Taraf olmaya davet edilen herhangi bir diğer Devletin imzasına açıktır.

2. Bu Sözleşme onaya tâbidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilir.

Madde 18

1. Bu Sözleşme, Sözleşme'nin 17 nci maddesinin birinci paragrafında atıfta bulunulan herhangi bir devletin katılımına açıktır.

2. Katılım, katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilmesine bağlıdır.

Madde 19

1. Bu Sözleşme, 27 nci onay belgesi veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi edilme tarihinden sonraki 30 uncu gün yürürlüğe girer.

2. Bu Sözleşme, 27 nci onay belgesi ya da katılma belgesinin tevdi edilmesinden sonra Sözleşme'yi onaylayan ya da Sözleşme'ye katılan her Devlet için, kendi onay belgesi ya da katılma belgesinin tevdi edilme tarihinden sonraki 30 uncu gün yürürlüğe girer.

Madde 20

1. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, onay veya katılma esnasında devletler tarafından konan çekinceleri alır ve bu Sözleşme'ye taraf tüm Devletlere ya da taraf olabilecek tüm Devletlere bildirir. Çekinceye itiraz eden herhangi bir Devlet, sözkonusu bildirim tarihinden itibaren 90 günlük süre içinde Genel Sekreter'e çekinceyi kabul etmediğini bildirebilir.

2. Bu Sözleşme'nin amacı ve hedefiyle bağdaşmayan ya da Sözleşme ile oluşturulan organlardan herhangi birinin faaliyetlerini engelleyici etkisi olabilecek bir çekinceye izin verilmez. Eğer Sözleşme'ye Taraf Devletlerin en azından üçte ikisi itiraz ederse, bir çekince bağdaşmayan ya da engelleyici addedilir.

3. Çekinceler, Genel Sekreter'e bu amaçla yapılacak bildirimle herhangi bir zamanda geri alınabilir. Bu tür bildirim, alındığı tarihte geçerli olur.

Madde 21

Bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yapacağı yazılı bildirimle bu Sözleşme ile bağlılığını feshedebilir. Fesih, bildirim Gen. Sekreter tarafından alındığı tarihten bir yıl sonra geçerli olur.

Madde 22

İki ya da daha fazla Taraf Devlet arasında bu Sözleşme'nin yorumlanmasını ya da uygulanmasını ilgilendiren ve bu görüşmeler ya da Sözleşme'de açıkça belirtilen yöntemler yoluyla çözümlenemeyen herhangi bir uyuşmazlık, taraflar bir diğer çözüm yolunda uzlaşamazlarsa, uyuşmazlığa Taraf Devletlerden birinin talebiyle, karar alınmasını teminen Uluslararası Adalet Divanı'na intikal ettirilir.

Madde 23

1. Bu Sözleşme'nin gözden geçirilmesine ilişkin bir talep, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yazılı bildirim yoluyla herhangi bir Taraf Devlet tarafından herhangi bir zamanda yapılabilir.

2. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, böyle bir talep konusunda, eğer varsa atılacak adımlar hakkında karar verir.

Madde 24

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşme'nin 17 nci maddesinin birinci fıkrasında atıfta bulunulan tüm Devletlere aşağıdaki hususları bildirir.

(a) 17 nci ve 18 inci maddeler gereğince yapılan imza, onay ve katılımlar;

(b) 19 uncu madde gereğince bu Sözleşme'nin yürürlüğe giriş tarihi;

(c) 14 üncü, 20 nci ve 23 üncü maddeler gereğince alınan şikayetler ve beyanlar;

(d) 21 inci maddeye göre yapılan fesihler.

Madde 25

1. Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri eşit derecede geçerli olan bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler arşivlerine tevdi olunur.

2. Birleşmiş Milletler Genel sekreteri, bu Sözleşme'nin onaylı örneklerini, bu Sözleşme'nin 17 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen her kategorideki tüm Devletlere iletir.

Birinci Beyan

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin onayı sırasında Türkiye Cumhuriyeti tarafından yapılan beyanın metni:

Türkiye Cumhuriyeti, işbu Sözleşme'nin hükümlerini yalnızca diplomatik ilişkisi bulunan Taraf Devletlere karşı uygulayacağını beyan eder.

İkinci Beyan

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin onayı sırasında Türkiye Cumhuriyeti tarafından yapılan beyanın metni:

Türkiye Cumhuriyeti, işbu Sözleşme'nin ancak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yasal ve idarî düzeninin yürürlükte olduğu ülkesel sınırlar itibariyle onaylanmış bulunduğunu beyan eder.

Çekince

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin onayı sırasında Türkiye Cumhuriyeti tarafından Sözleşme'nin 22. maddesi ile ilgili olarak konan çekincenin metni:

Türkiye Cumhuriyeti, kendisini işbu Sözleşme'nin 22. maddesi ile bağlı saymamaktadır. Sözleşme'nin yorumlanması ya da uygulanması ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek ve Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu bir uyuşmazlığın Uluslararası Adalet Divanı'na intikal ettirilebilmesinden önce her durumda Türkiye Cumhuriyeti'nin açık muvafakatinin sağlanması gerekmektedir.

EK II

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'yi imzalayan ülkeler listesi – 19 Nisan 2007 itibariyle

Ülke adı	İmza	Onay, Dahil olma (a), Devam (d)
Afganistan	.	22 Mart 1956 a
Arnavutluk	.	12 May 1955 a
Cezayir	.	31 Ekim 1963 a
Andorra	.	22 Eylül 2006 a
Antigua ve Barbuda	.	25 Ekim 1988 d
Arjantin	.	5 Haziran 1956 a
Ermenistan	.	23 Haziran 1993 a
Avustralya	11 Aralık 1948	8 Temmuz 1949
Avusturya	.	19 Mart 1958 a
Azerbaycan	.	16 Ağustos 1996 a
Bahamalar	.	5 Ağustos 1975 d
Bahreyn	.	27 Mart 1990 a
Bangladeş	.	5 Ekim 1998 a

Barbados	.	14 Ocak 1980 a
Belarus	16 Aralık 1949	11 Ağustos 1954
Belçika	12 Aralık 1949	5 Eylül 1951
Belize	.	10 Mart 1998 a
Bolivya	11 Aralık 1948	14 Haziran 2005
Bosna Hersek	.	29 Aralık 1992 d
Brezilya	11 Aralık 1948	15 Nisan 1952
Bulgaristan	.	21 Temmuz 1950 a
Burkina Faso	.	14 Eylül 1965 a
Burundi	.	6 Ocak 1997 a
Kamboçya	.	14 Ekim 1950 a
Kanada	28 Kasım 1949	3 Eylül 1952
Şili	11 Aralık 1948	3 Haziran 1953
Çin	20 Temmuz 1949	18 Nisan 1983
Kolombiya	12 Ağustos 1949	27 Ekim 1959
Komor Adaları	.	27 Eylül 2004 a
Kosta Rika	.	14 Ekim 1950 a
Fildişi Kıyısı	.	18 Aralık 1995 a
Hırvatistan	.	12 Ekim 1992 d
Küba	28 Aralık 1949	4 Mart 1953
Kıbrıs	.	29 Mart 1982 a
Çek Cumhuriyeti	.	22 Şubat 1993 d
Kuzey Kore	.	31 Ocak 1989 a
Demokratik Kongo	.	31 May 1962 d
Danimarka	28 Eylül 1949	15 Haziran 1951
Dominik Cumhuriyeti	11 Aralık 1948	.
Ekvador	11 Aralık 1948	21 Aralık 1949
Mısır	12 Aralık 1948	8 Şubat 1952
El Salvador	27 Nisan 1949	28 Eylül 1950
Estonya	.	21 Ekim 1991 a
Etiyopya	11 Aralık 1948	1 Temmuz 1949
Fiji	.	11 Ocak 1973 d
Finlandiya	.	18 Aralık 1959 a
Fransa	11 Aralık 1948	14 Ekim 1950
Gabon	.	21 Ocak 1983 a
Gambiya	.	29 Aralık 1978 a
Gürcistan	.	11 Ekim 1993 a
Almanya	.	24 Kasım 1954 a
Gana	.	24 Aralık 1958 a
Yunanistan	29 Aralık 1949	8 Aralık 1954
Guatemala	22 Haziran 1949	13 Ocak 1950
Gine	.	7 Eylül 2000 a
Haiti	11 Aralık 1948	14 Ekim 1950
Honduras	22 Nisan 1949	5 Mart 1952
Macaristan	.	7 Ocak 1952 a
İzlanda	14 May 1949	29 Ağustos 1949
Hindistan	29 Kasım 1949	27 Ağustos 1959
İran	8 Aralık 1949	14 Ağustos 1956
Irak	.	20 Ocak 1959 a
İrlanda	.	22 Haziran 1976 a
İsrail	17 Ağustos 1949	9 Mart 1950
İtalya	.	4 Haziran 1952 a
Jamaika	.	23 Eylül 1968 a
Ürdün	.	3 Nisan 1950 a
Kazakistan	.	26 Ağustos 1998 a
Kuveyt	.	7 Mart 1995 a
Kırgızistan	.	5 Eylül 1997 a
Laos	.	8 Aralık 1950 a
Letonya	.	14 Nisan 1992 a

Lübnan	30 Aralık 1949	17 Aralık 1953
Lesotho	.	29 Kasım 1974 a
Liberya	11 Aralık 1948	9 Haziran 1950
Libya	.	16 May 1989 a
Liechtenstein	.	24 Mart 1994 a
Litvanya	.	1 Şubat 1996 a
Lüksemburg	.	7 Ekim 1981 a
Malezya	.	20 Aralık 1994 a
Maldivler	.	24 Nisan 1984 a
Mali	.	16 Temmuz 1974 a
Meksika	14 Aralık 1948	22 Temmuz 1952
Monako	.	30 Mart 1950 a
Moğolistan	.	5 Ocak 1967 a
Karadağ	19 Temmuz 2006	23 Ekim 2006 d
Fas	.	24 Ocak 1958 a
Mozambik	.	18 Nisan 1983 a
Myanmar	30 Aralık 1949	14 Mart 1956
Namibya	.	28 Kasım 1994 a
Nepal	.	17 Ocak 1969 a
Hollanda	.	20 Haziran 1966 a
Yeni Zelanda	25 Kasım 1949	28 Aralık 1978
Nikaragua	.	29 Ocak 1952 a
Norveç	11 Aralık 1948	22 Temmuz 1949
Pakistan	11 Aralık 1948	12 Ekim 1957
Panama	11 Aralık 1948	11 Ocak 1950
Papua Yeni Gine	.	27 Ocak 1982 a
Paraguay	11 Aralık 1948	3 Ekim 2001
Peru	11 Aralık 1948	24 Şubat 1960
Filipinler	11 Aralık 1948	7 Temmuz 1950
Polonya	.	14 Kasım 1950 a
Portekiz	.	9 Şubat 1999 a
Güney Kore	.	14 Ekim 1950 a
Moldova	.	26 Ocak 1993 a
Romanya	.	2 Kasım 1950 a
Rusya	16 Aralık 1949	3 May 1954
Ruanda	.	16 Nisan 1975 a
Saint Vincent ve Grenadinler	.	9 Kasım 1981 a
Suudi Arabistan	.	13 Temmuz 1950 a
Senegal	.	4 Ağustos 1983 a
Sırbistan	.	12 Mart 2001 a
Seyşeller	.	5 May 1992 a
Singapur	.	18 Ağustos 1995 a
Slovakya	.	28 May 1993 d
Slovenya	.	6 Temmuz 1992 d
Güney Afrika	.	10 Aralık 1998 a
İspanya	.	13 Eylül 1968 a
Sri Lanka	.	12 Ekim 1950 a
Sudan	.	13 Ekim 2003 a
İsveç	30 Aralık 1949	27 May 1952
İsviçre	.	7 Eylül 2000 a
Suriye	.	25 Haziran 1955 a
Makedonya	.	18 Ocak 1994 d
Togo	.	24 May 1984 a
Tonga	.	16 Şubat 1972 a
Trinidad ve Tobago	.	13 Aralık 2002 a
Tunus	.	29 Kasım 1956 a
Türkiye	.	31 Temmuz 1950 a
Uganda	.	14 Kasım 1995 a
Ukrayna	16 Aralık 1949	15 Kasım 1954

Birleşik Arap Emirlikleri	.	11 Kasım 2005 a
Birleşik Krallık	.	30 Ocak 1970 a
Tanzanya	.	5 Nisan 1984 a
Amerika Birleşik Devletleri	11 Aralık 1948	25 Kasım 1988
Uruguay	11 Aralık 1948	11 Temmuz 1967
Özbekistan	.	9 Eylül 1999 a
Venezüella	.	12 Temmuz 1960 a
Vietnam	.	9 Haziran 1981 a
Yemen	.	9 Şubat 1987 a
Zimbabwe	.	13 May 1991 a